

2 Fiachas Rialtais

- 2.1** Is ioncam ó chánachas agus muirir eile an phríomhfhoinsé maoinithe atá ag an Stát, ach faigheann an Stát iasachtaí móra freisin anuas ar mhaoiniú bliantúil. Tugtar cuntas sa tuarascáil seo ar threocht agus ar chomhdhéanamh mhaoiniú an fhiachais agus ar an gcostas a bhaineann le fónamh a dhéanamh ar an bhfiachas. Tugtar nuashonrú ann freisin ar ghníomhaíocht na hÉireann sa mhargadh fiachais cheannasaigh.

Fiachas Ginearálta Rialtais

- 2.2** Is é an tomhas is cuimsithí ar fhiachas rialtais ná Fiachas Ginearálta Rialtais (Fiachas GR), an tomhas caighdeánaithe idirnáisiúnta fiachais a bhfuil oibleagáid dhlíthiúil ar gach tír de chuid an AE é a úsáid i gcomhar tuairiscithe débhlantúil ar easnamh agus fiachas rialtais faoi Chonradh Maastricht. Sainmhíononn rialacháin AE an Fiachas GR mar ollfhiachas iomlán na hearnála comhdhlúite rialtais ghinearálta ar luach ainmniúil atá gan íoc ag deireadh na bliana – is é sin, an t-ollfhiachas iomlán atá dlite ag gach comhlacht rialtais do thríú páirtithe lasmuigh den rialtas.¹ Ní dhéantar fiachas atá dlite ag comhlacht rialtais amháin do chomhlacht rialtais eile a áireamh i bhFiachas GR. In Éirinn áirítear an chuid is mó de chomhlachtaí na hearnála poiblí san earnáil rialtais ghinearálta, ach ní áirítear bainc atá faoi úinéireacht phoiblí, Infheistíochtaí NAMA Teo, agus na cuideachtaí Stáit sin a fheidhmítear ar bhonn tráchtála agus a chlúdaíonn an chuid is mó dá gcostais oibríochta trí dhíolacháin.

- 2.3** In Aibreán 2014, ríomh an Phríomh-Oifig Staidrimh (CSO) Fiachas GR na hÉireann ag thart ar €203 billiún ag deireadh 2013 – méadú de 5.4% ó dheireadh na bliana 2012.

Creat Tomhais Athbhreithnithe

- 2.4** Déanfar athbhreithniú i mí Mheán Fómhair 2014 ar an gcreat reatha atá ann chun Fiachas GR a thomhas.² Is í an phríomh-impleacht a bheidh ag an gcreat nua (ESA 2010) d'Éirinn ná go mbeidh an Chorpáraid Éireannach um Réiteach Banc Teoranta (atá i leachtaíocht speisialta anois) áirithe i ríomh an Fhiachais GR ó 2011.

- 2.5** I gcomhréir le modheolaíocht ESA 2010, rinne an CSO athbhreithniú ar fhiigiúr Fiachas GR 2013 go dtí €216 billiún (2012: €210 billiún) i mí Iúil 2014.³

- 2.6** Is ionann an cóimheas Fiachas GR le holltáirgeacht intíre (OTI) agus tomhas caighdeánach inbhuanaitheachta a fheidhmítear chun críocha comparáide ar fud an AE. Tháinig ardú ó 43% in 2008 go dtí 123% in 2013 ar an bhFiachas GR mar chion de OTI bunaithe ar ESA 2010.

1 Go sonrach, sainmhínítear Fiachas GR mar dhliteanais chomhdhlúite earnáil an rialtais ghinearálta sna catagóirí seo a leanas de Chóras Eorpach na gCuntas 1995 (ESA95): airgeadra agus taiscí; urrúis seachas scaireanna gan díorthaigh airgeadais san áireamh; agus iasachtaí.

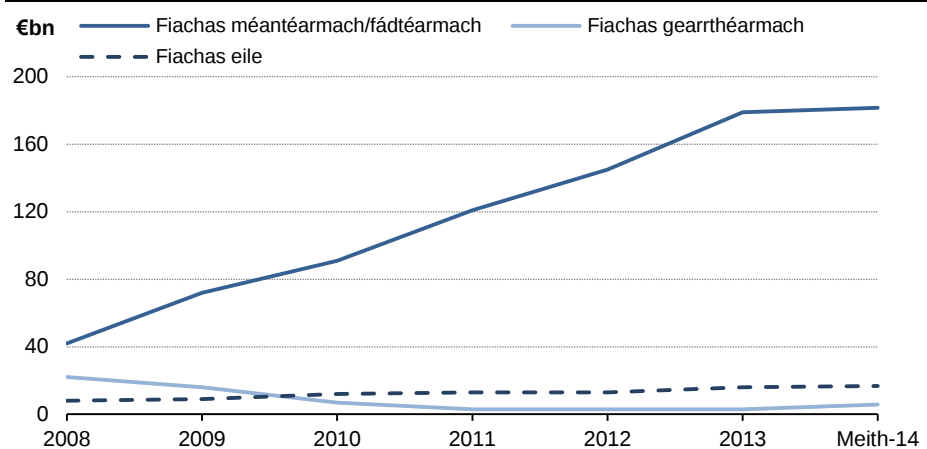
2 Déanfaidh ESA 2010 athbhreithniú agus nuashonrú ar na caighdeáin choitinn, ar na haicmí agus ar na rialacha cuntasáíochta le haghaidh ballstát agus iad ag dréachtú a gcuid cuntais náisiúnta agus ag cur isteach a gcuid sonraí chuig Eurostat. Foilseoidh Eurostat comhiomlán AE i lár Dheireadh Fómhair agus gabhfaidh nóta leis ina léireofar na hathruithe go léir.

3 Beidh sé sin ar chéad mheastachán an CSO de réir chaighdeáin nua ESA 2010 le haghaidh na gCuntas Náisiúnta. Ní bheidh sé faoi réir ag gnáthphróisis fíoraithe ag Eurostat go dtí Meán Fómhair 2014 agus ba chóir, dá bhrí sin, é a mheas mar rud sealadach.

Ollfhiachas Náisiúnta

- 2.7** Is é an t-ollfhiachas náisiúnta an chomhpháirt is mó den Fhiachas GR, ar fiachas é a eascraíonn as iasachtaí an Stáitchiste, a ghabh Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (NTMA) ar láimh. Ba ionann é sin agus €197.5 billiún ag deireadh na bliana 2013 (2012: €161.5 billiún). Ó dheireadh 2013 go dtí deireadh an Mheithimh 2014, tháinig méadú breise 3% air sin go dtí €204.2 billiún.¹
- 2.8** Léiríonn Fíor 2.1 na treochtaí sna comhchodanna móra den ollfhiachas náisiúnta ó 2008 go dtí deireadh mhí an Mheithimh 2014.

Fíor 2.1 Ollfhiachas Náisiúnta ag parluachanna infhuascailte, 2008 – 2013 (deireadh bliana) agus ag deireadh an Mheithimh 2014

Foinse: Iarscríbhinn A, Fíor A1

Fiachas Meántéarmach agus Fadtéarmach

- 2.9** Ba ionann fiachas meántéarmach agus fadtéarmach ag deireadh na Nollag 2013 agus 90% de ollfhiachas náisiúnta. Cuimsíodh leis go príomha iasachtaíocht i bhfoirm bannaí rialtais agus iasachtaí faoi Chlár an AE-CAI de Thacaíocht Airgeadais d'Éirinn a comhaontaíodh ag deireadh 2010.²

Bannaí Rialtais ar Ráta Seasta

- 2.10** As an €111 billiún i mbannaí rialtais a bhí le híoc ag deireadh mhí na Nollag 2013, ba ionann bannaí ar ráta seasta agus €84.6 billiún nó 76%.

- 2.11** Le linn 2013, bhí dhá dhíolachán bannaí (€7.5 billiún ainmniúil) agus trí athcheannaigh/chealú. Áiríodh leis na díolacháin an chéad eisiúint bannaí tagarmhairc 10 mbliana ó mhí Eanáir 2010, ar bhain toradh 4.15% leo. I mí Eanáir 2014, bhailigh an NTMA €3.75 billiún ó dhíol bannaí nua deich mbliana a thiocfaidh in aibíocht i mí Márta 2024 a mbainfidh toradh 3.54% leis. I mí Márta 2014, d'fhógair an NTMA go gcuirfí ceantanna bannaí sceidealaithe ar bun in athuair, agus bhí trí cheant ar bun sa tréimhse go dtí deireadh an Mheithimh 2014.³ Ba ionann luach iomlán ainmniúil na mbannaí a cuireadh ar ceant agus €2.75 billiún agus torthaí idir 2.97% go dtí 2.73%.

¹ Ní dhearnadh iniúchadh ar fhigiúirí deireadh an Mheithimh 2014.

² Thángthas ar Chomhaontú Foirmiúil maidir le clár tacaíochta airgeadais trí-bliana ón AE, Ballstáit limistéar an euro agus an Ciste Airgeadaíochta Idirnáisiúnta an 7 Nollaig 2010.

³ Ba iad sin na chéad cheantanna bannaí sceidealaithe ó Mheán Fómhair 2010.

Bannaí Rialtais ar Ráta Comhlúthach

- 2.12** In 2010, mar chuid den phróiseas a bhain le caipitliú na mbanc, d'eisigh an tAire Airgeadais nótaí gealltanais ar luach €30.85 billiún do thrí institiúid airgeadais – Banc Angla-Éireannach, Cumann Foirgníochta Forleiththeadach na hÉireann (INBS) agus an Cumann Oideach Foirgníochta (EBS). Rinne cumasc ina dhiaidh sin ar Anglo agus INBS agus tugadh an Chorporáid Éireannach um Réiteach Banc Teoranta (IBRC) orthu. Ba é an éifeacht ghlan a bhí ag an mbeart sin ná fiachas Stáit a chruthú lasmuigh den ollfhiachas náisiúnta arna bhainistiú ag an NTMA.
- 2.13** Ar an 7 Feabhra 2013, ceapadh comh-leachtaitheoirí speisialta ar an IBRC. Tháinig bannaí Rialtais in ionad na nótaí gealltanais a bhí i seilbh Bhanc Ceannais na hÉireann mar chomhthaobhacht don IBRC ag an am. Chun na críche sin, d'eisigh an NTMA ocht mbanna nua ráta comhlúthach le luach ainmniúil de €25.034 billiún chuig Banc Ceannais na hÉireann a thiocfaidh in aibíocht faoi cheann 25 go 40 bliain. Tá an chéad chuid de na bannaí sin ar tí dul in aibíocht in 2038 agus tiocfaidh na bannaí eile in aibíocht gach dhá bhliain ina dhiaidh sin idir 2041 agus 2053. Íocann na bannaí ús gach sé mhí (Meitheamh agus an Nollaig) bunaithe ar ráta úis 6-mhí Euribor agus corrlach úis sheasta a bhíonn ag 2.63% ar an meán thar na n-ocht eisiúint agus iad idir 2.50% agus 2.68%. Ba ionann na bannaí Rialtais sin ar ráta comhlúthach agus 23% d'iarmhéid bannaí an rialtais ag deireadh na Nollag 2013.
- 2.14** Baineann na nótaí gealltanais gan íoc ag 30 Meitheamh 2014 le EBS agus sin amháin. Tá an ráta úis orthu sin socraithe ag 5.46%. Tá achoimre den ghluaiseacht i luach ainmniúil na nótaí gealltanais idir 2010 nuair a eisíodh iad agus Meitheamh 2014 le fáil i Fíor 2.2.

Fíor 2.2 Eisiúint agus fuascailt nótaí gealltanais (an cás mar a bhí an 30 Meitheamh 2014)

	IBRC	EBS	Iomlán
	€m	€m	€m
Nótaí gealltanais arna n-eisiúint in 2010	30,600	250	30,850
Íocaíochtaí in 2011 ^a	(3,060)	(25)	(3,085)
Íocaíochtaí in 2012 ^a	(3,060)	(25)	(3,085)
Íocaíochtaí in 2013 ^a	–	(25)	(25)
Cealuithe in 2013 ^b	(25,034)	–	(25,034)
Íocaíochtaí in 2014	–	(25)	(25)
Luach ainmniúil ag deireadh an Mheithimh 2014	–	201	201

Foinse: An Roinn Airgeadais

Nótaí: a Áirítear gné phrionsabail agus úis leis na híocaíochtaí bliantúla. Déantar luach ainmniúil na nótaí gealltanais a laghdú de réir ghné phrionsabail na híocaíochta gach bliain. Rinneadh an íocaíocht leis an IBRC in 2012 le heisiúint bannaí an NTMA a raibh luach ainmniúil €3.46 billiún ag gabháil leo.

b Tháinig bannaí rialtais ar ráta comhlúthach in ionad nótaí gealltanais IBRC (féach mír 2.13).

Bannaí Amúchta

- 2.15** In 2012, d'eisigh an NTMA bannaí amúchta den chéad uair. Déantar íocaíochtaí bliantúla cothroma leis na bannaí seo (ina gcuimsítear prionsabal agus ús) thar a saolré, agus tá siad deartha chun freastal do riachtanais thionscal na bpinsean. As na

bannaí rialtais a bhí eisithe ag deireadh na Nollag 2013 bhain beagnach €1.4 billiún (nó 1.2%) le bannaí amúchta.

Clár Tacaíochta Airgeadais an AE-CAI

2.16 Bhí foráil i gclár AE-CAI na hÉireann le haghaidh maoiniú ó shaoráidí an AE, ón CAI agus iasachtaí déthaobhacha. Ba ionann an méid glan in euro a fuarthas ón Státchiste faoin gclár agus €67.5 billiún (tar éis coigeartaithe le haghaidh eisiúint faoin bpar, laghdú de chorrach réamhíochta, agus tionchar idirbhearta malairte eachtraí). Rinneadh an íocaíocht dheiridh faoin gclár de €0.8 billiún ón Sásra Eorpach um Chobhsaíocht Airgeadais (EFSM) i mí Márta 2014.

2.17 Cuimsítear leis an tacaíocht sheachtrach faoin gclár

- €22.5 billiún ó Shaoráid Chiste Sínte an CAI
- €22.5 billiún ón EFSM
- €17.7 billiún ón gCiste Cobhsaíochta Airgeadais Eorpach (EFSF) (glan ar chorrach réamhíochta de €530 milliún¹) agus
- iasachtaí déthaobhacha ón Ríocht Aontaithe (€3.8 billiún), an tSualainn (€0.6 billiún) agus an Danmhairg (€0.4 billiún).

2.18 Ba é an dliteanas a bhí gan íoc ag deireadh an Mheithimh 2014 ná €67.6 billiún. Tá an dliteanas gan íoc difriúil ón tsuim a tarraingíodh síos i ngeall ar éifeacht na n-ionstraimí fálaíthe in ionad riosca airgeadra fálaíthe ar iasachtaí CAI agus RA, coibhéisí euro aistrithe ar na dátaí sin agus coigeartú mar gheall ar eisiúint faoi phar. Féach larscríbhinn A, Fíor A2 chun tuilleadh sonraí a fháil.

2.19 Rinneadh roinnt leasuithe ar théarmaí mhaoiniú an AE-CAI ó rinneadh na chéad tarraingtí anuas. In 2011, thángthas ar chomhaontú chun na corrlaigh úis a laghdú agus aibíochtaí a shíneadh i gcás iasachtaí arna ndeonú ag an EFSF agus EFSM. Ina dhiaidh sin, laghdaíodh freisin na corrlaigh úis ar na hiasachtaí déthaobhacha. In Aibreán 2013, tháinig Airí Airgeadais an AE agus limistéar an euro ar chomhaontú i bprionsabal chun síneadh breise a chur le meánré ualaithe na n-iasachtaíochtaí faoin EFSF agus EFSM araon. Tá dátaí aibíochta athbhreithnithe na n-iasachtaí EFSF léirithe i Fíor 2.3 agus tá an chéad chuid díobh ar tí dul in aibíocht in 2029. Ní chinnfear dátaí aibíochta athbhreithnithe na n-iasachtaí EFSM aonair ach amháin nuair a bheidh siad gar dá ndátaí aibíochta tosaigh. Níltear ag súil go mbeidh gá d'Éirinn athmhaoiniú a dhéanamh ar aon cheann dá cuid iasachtaí EFSM roimh 2027.

2.20 Déanfar an chéad aisíocaíocht leis an CAI 2015 agus tiocfaidh na chéad iasachtaí déthaobhacha in aibíocht in 2019.

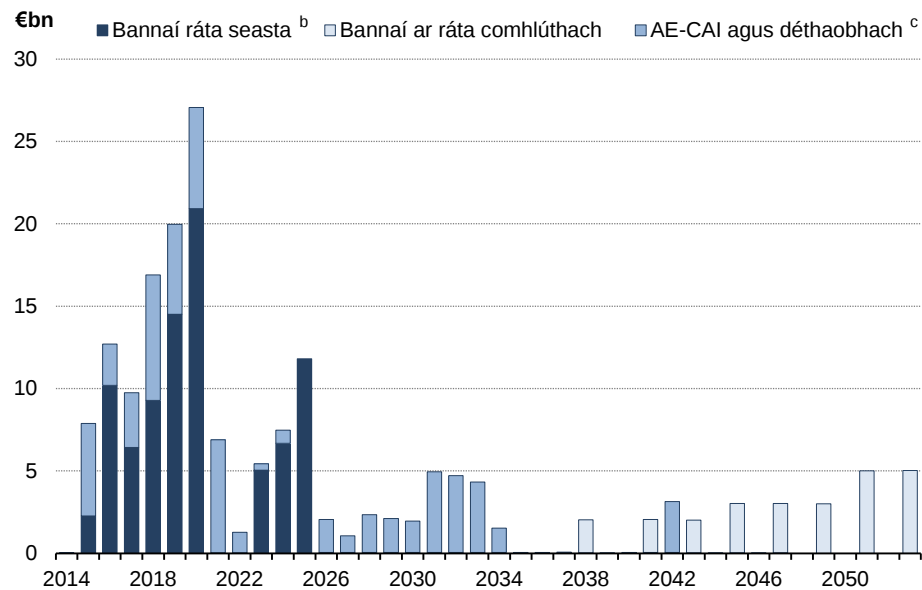
Próifíl Aibíochta

2.21 Tá dátaí aibíochta éagsúla ag fiachas meántéarmach agus fadtéarmach. Ag deireadh Mheitheamh 2014, is idir bliain amháin agus 11 bhliain a bhí aibíocht iarmharach na mbannaí rialtais ar ráta seasta a bhí á n-eisiúint, agus is idir 24 agus 39 bliain a bhí aibíocht na mbannaí ráta comhlúthach, agus is idir 13 agus 33 bliain a bhí aibíocht bannaí amúchta. Tá an aibíocht is faide le hiasacht a fháil faoi chlár AE-CAI ag díreach os cionn 28 bliain faoi láthair.

2.22 Taispeántar Fíor 2.3 próifíl aibíochta iarmharaí na mbannaí Rialtais agus maoiniú faoin gclár AE-CAI (€181 billiún ar an iomlán) ag deireadh an Mheithimh 2014.

¹ Ba é an chéad tarraingt síos ón EFSF i mí Feabhra 2011 ná €4.2 billiún. Ar an dáta sin, bhí ar Éirinn luach reatha na muirear ar an gcorrlach úis a réamhíoc a thabhdh ar feadh shaoil na hiasachta €530 milliún, mar aon le táillí breise agus muirir de €72 milliún. Ba é an glanmhéid a íocadh amach ná €3.6 billiún. Dheimhnigh an NTMA i Meitheamh 2014 go ndéanfar €485 milliún den chorrach €530 milliún a réamhíocadh a aisíoc le hÉirinn in 2016. Tá an €45 milliún eile dlite do ráthóirí i mballstáit.

Fíor 2.3 Próifíl aibíochta iarmharaf bannaí rialtais agus maoiniú chlár an AE-CAI a bhí ann ag deireadh Mheitheamh 2014^a

Foinse: Iarscríbhinn A, Fíor A2 agus Fíor A3

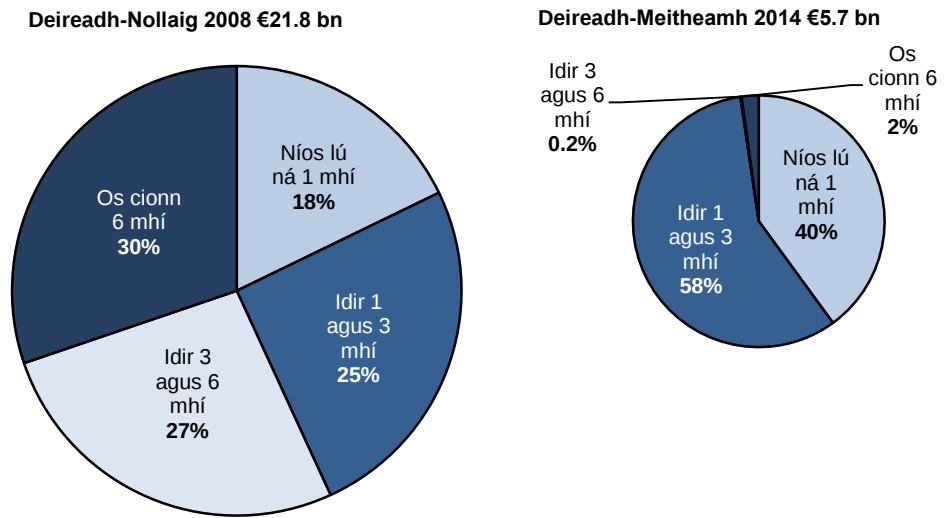
- Nótaí:
- a Taispeántar iarmhéideanna Chlár an AE-CAI glan ar idirbhearta fálaíthe airgeadra nuair is ábhartha.
 - b Áirítear leis bannaí amúchta.
 - c Léiríonn iasachtaí EFSF síntí ar aibíochtaí a comhaontaíodh i Meitheamh 2013. Tá iasachtaí EFSM faoi réir freisin ag síneadh seacht mbliana. Níltear ag súil go mbeidh gá d'Éirinn athmhaoiniú a dhéanamh ar aon cheann dá cuid iasachtaí EFSM roimh 2027. Mar sin féin, ní chinnfear dátaí aibíochta athbheithnithe na n-iasachtaí EFSM aonair ach amháin nuair a bheidh siad gar dá ndátaí aibíochta tosaigh. Tá na haibíochtaí EFSM tosaigh le feiceáil thuas.

Fiachas Gearrthéarmach

- 2.23** Is ionann fiachas gearrthéarmach agus fiachas a bhfuil aibíocht tosaigh de níos lú ná bliain amháin ag gabháil leis. Ba ionann fiachas gearrthéarmach¹ agus €2.6 billiún den ollfhiachas náisiúnta ag deireadh na Nollag 2013 agus €5.7 billiún ag deireadh Mheitheamh 2014. Úsáidtear ionstraimí gearrthéarmacha chun leachtacht agus solúbthacht a sholáthar maidir le huainiú oibríochtaí maoinithe fadtéarmach.
- 2.24** Is billí státhchiste, nótaí státhchiste agus clár páipéar tráchtála an euro na príomhchineálacha iasachtaíochtaí gearrthéarmacha. Leanadh de cheantanna rialta billí státhchiste gearrthéarmacha, (a cuireadh ar bun in athuair i mí Iúil 2012), ar feadh 2013 agus bhí ocht gceant ar siúl ar feadh na bliana. Idir Eanáir agus Meitheamh 2014, bhí trí cheant ar siúl. Díoltar nótaí státhchiste agus páipéar tráchtála euro trí fhiosrúchán droim ar ais. Ag deireadh na Nollag 2013, bhí €1.6 billiún i nótaí státhchiste i seilbh NAMA – os cionn 60% den fhiachas gearrthéarmach iomlán.
- 2.25** Cuireann Fíor 2.4 próifíl aibíochta an fhiachais gearrthéarmaigh i gcomparáid ag deireadh 2008 agus deireadh an Mheithimh 2014.

¹ Ní áirítear leis sin iasachtaíocht gearrthéarmach ó chistí eile an Stáit.

Fíor 2.4 Próifíl Aibíochta an fhiachais ghearrthearmaigh, Nollaig 2008 agus deireadh Mheitheamh 2014

Foinse: Iarscríbhinn A, Fíor A4

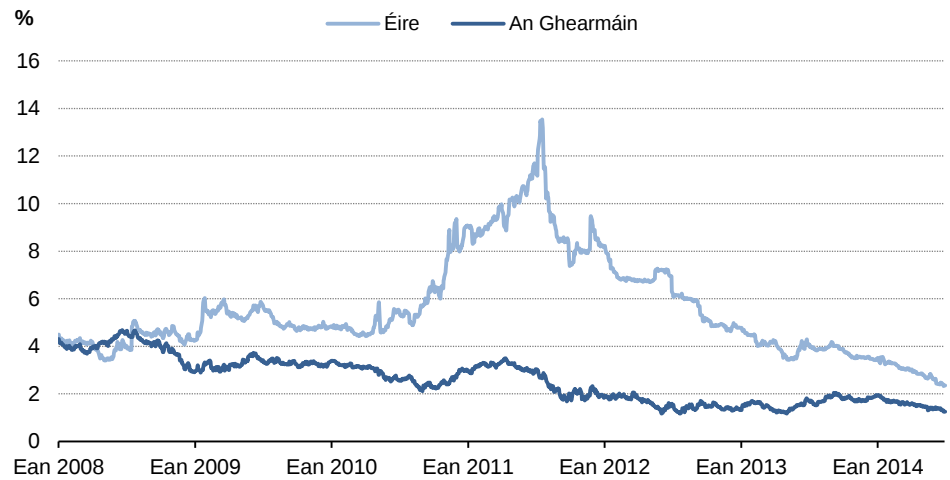
Costais Fónaimh an Fhiachais

Seasamh Fhiachas na hÉireann ar an Margadh

- 2.26** Mar gheall ar chostas ard an fhiachais, níor lorg an NTMA maoiniú nua go gníomhach sna margaí bannaí le linn na tréimhse ó Mheán Fómhair 2010 go dtí Iúil 2012. Tar éis filleadh ar na margaí fiachais le linn 2012, bhain díol bannaí torthaí de 5.9% agus 6.1% amach.¹ Ag deireadh na Nollag 2013, bhí an toradh ar bhannaí Rialtais deich mbliana tite go dtí 3.51% i gcomparáid leis an nGearmáin a bhí ag 1.93% – difríocht de 1.58 pointe céatadáin. Faoi Mheitheamh 2014, bhí laghdú breise go dtí 2.36% tagtha ar na rátaí d'Éirinn i gcomparáid leis an nGearmáin ag 1.25%, agus bhí an difríocht cúngaithe go dtí díreach 1.11 pointe céatadáin (féach Fíor 2.5).

¹ Is ionann an toradh agus an toradh bliantúil a gheobhaidh infheisteoirí as na bannaí a shealbhú.

Fíor 2.5 Torthaí bannaí deich mbliana na hÉireann agus na Gearmáine, 2008 – Meith-2014

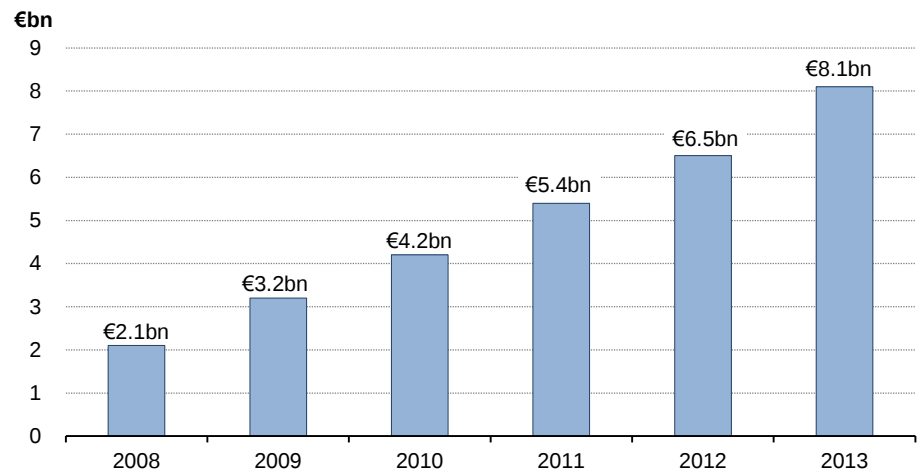

Foinse: Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (Ríomhanna (Bloomberg agus NTMA))

Nóta: I gcás nach bhfuil toradh banna Éireannach deich-mbliana ar fáil, is toradh sintéiseach é toradh na hÉireann faighte ó thorthaí ar Bhannaí Rialtais eile sa tréimhse chéanna.

- 2.27** Bhí costas fónaímh an fhiachais a nochtadh i gcuntais an NTMA 2013 beagnach €8.1 billiún nuair a tomhaiseadh é ar bhonn airgid. Nuair a ghlactar san áireamh aistriú de €625 milliún ó chistí reatha chuig ciste fiachmhúchta reachtúil, ba ionann an t-eisíoc fónaímh agus €7.5 billiún.¹ Tá sé sin glan ar €125 milliún úis a fuarthas agus áirítear leis táillí agus costais ar bhfiú €134 milliún iad.
- 2.28** Tháinig méadú beagnach 25% ar chostas fónaímh an fhiachais idir 2012 agus 2013. Bhí an costas in 2013 3.9 n-uaire níos mó ná an costas in 2008 (féach Fíor 2.6).
- 2.29** Nuair a dhéantar costas fónaímh an fhiachais a thomhas ar bhunús fabhrúithe, ba ionann an costas fónaímh in 2013 agus €7.4 billiún.² Ba é an costas coibhéiseach le haghaidh 2012 ná €6.2 billiún – méadú 19% bliain ar bhliain.

Fíor 2.6 Costais Fónaímh an Fhiachais 2008 – 2013 (modh ar bhonn airgid)

Foinse: Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

¹ Úsáidtear an ciste fiachmhúchta chun príomh-aisíocaíochtaí a dhéanamh. Gach bliain, déantar foráil san Acht Airgeadais i gcomhair blianta agus íoctar isteach sa Chuntas Fuascailte Seirbhísí Caipitiúla iad ón Lárchiste. Úsáidtear suim shonrach den bhlianta chun an fiachas náisiúnta a fhónamh (íocaíochtaí úis) agus an iarmhéid i gcomhair príomh-aisíocaíochtaí (dá dtagraítear an ciste fiachmhúchta).

² Aithnítear na costais a tabhaíodh sa bhunús fabhrúithe seachas iad sin a íocadh agus ní chuirtear san áireamh gluaiseachtaí sa chiste fiachmhúchta.

Meánchostas na hiasachtaíochta

- 2.30** Measann an NTMA go raibh an meánchostas ualaithe foriomlán a bhain le fónamh an ollfhiachais náisiúnta ag díreach faoi bhun 4% ag deireadh an Mheithimh. Ag deireadh-Mheitheamh 2014, bhí thart ar 88% den ollfhiachas náisiúnta ag rátaí seasta, lena n-áirítear fiachas inar gabhadh fálú ar láimh.¹ Bhí iarmhéid an fhiachais ag rátaí úis comhlúthacha.
- 2.31** Ag deireadh na Nollag 2013, bhí an meánchostas ualaithe foriomlán a bhain le fónamh an ollfhiachais náisiúnta measta ag 3.9%. Bhí ceithre chomhpháirt i gceist le 99% den ollfhiachas náisiúnta mar a thugtar le fios i Fíor 2.7.

Fíor 2.7 Meánchostas lasachtaíochta, deireadh na Nollag 2013

	% Ollfhiachas Náisiúnta	Meánráta úis
Táirge	Nollaig 2013 ^a	%
Bannaí ráta seasta agus bannaí amúchta	44	4.84 ^b
Bannaí ar ráta comhlúthach	13	3.02 ^c
Clár an AE-CAI	34	3.14 ^d
Scéimeanna Coigiltis an Stáit	8	3.05 ^e

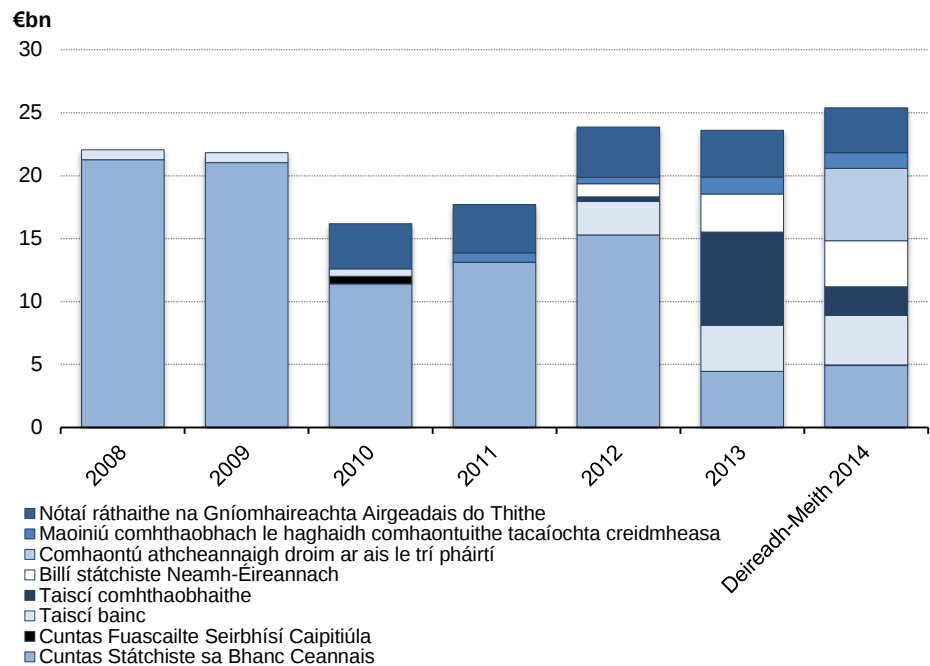
Foinse: Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

- Nótaí:
- a Taispeántar sna figiúirí iomlán 99%. Is fiachas gearrthéarmach é an 1% eile d'ollfhiachas náisiúnta agus cineálacha eile de fhiachas meán/fadtéarmach.
 - b Sin é an cúpón bannaí atá difriúil ón toradh.
 - c Is ionann é sin agus ráta úis de Euribor 6-mhí mar aon le corrlach 263 bhonnphointe ar an meán. Léirítear sa ráta athshocrú an ráta ábhartha (i mí na Nollag 2013). Tá babhtálacha rátaí úis déanta ag an NTMA chun fálú a dhéanamh ar ghné den nochtadh do ghluaiseachtaí rátaí úis. Mar sin féin ní chuirtear an fálú sin san áireamh sna rátaí a luaitear.
 - d Is ionann an ráta agus an costas coibhéiseach seasta uilechuimsitheach measta in euro a léiríonn costais fhálaithe.
 - e Léiríonn an ráta sin ús agus costais fabhráithe in 2013 mar chéatadán de mheán-iarmhéideanna Scéimeanna Coigiltis an Stáit. Bhí na huasrátaí úis (AER) a bhí iníoctha ar na táirgí ráta seasta ar théarma seasta a bhí ar fáil le ceannach ag deireadh na Nollag 2013 idir 1.32% agus 2.66%.

Airgead Tirim agus Sócmhainní Airgeadais eile

- 2.32** Sainíonn an NTMA fiachas náisiúnta na hÉireann mar an ollfhiachas náisiúnta a thabhoíd an Státhiste lúide iarmhéideanna airgid agus sócmhainní airgeadais eile arna sealbhú.
- 2.33** Bhí iarmhéideanna móra airgid thirim agus sócmhainní airgeadais eile i seilbh an Státhchiste le scór bliain anuas. Ag deireadh 2013, bhí iomlán €23.6 billiún sealbhaithe. Bhí méadú 7.5% (go dtí €25.4 billiún) tagtha air sin ag deireadh an Mheithimh 2014 (féach Fíor 2.8).
- 2.34** Bhí sé i gceist ag an NTMA agus bhí sé ráite acu go mbeadh idir dhá mhí dhéag agus cúig mhí dhéag de réamh-mhaoiniú i bhfeidhm acu nuair a shroich an clár AE-CAI an deireadh ag deireadh 2013 d'fhonn fuascailtí fiachais meántéarmach agus fadtéarmach agus aon easnamh de chuid an Státhchiste a chumhdach.

¹ Áirítear leis an bhfiachas ráta seasta freisin iasachtaí EFSF a íocadh amach mar chuid de shásra maoinithe comhthiomsaithe EFSF. Baineann costas na n-iasachtaí comhthiomsaithe seo de chuid an EFSF le costas cistí an EFSF ó thaobh bainistiú an chomhthiomsaithe agus athraíonn sé ó am go ham.

Fíor 2.8 Airgead tirim agus sócmhainní airgeadais eile 2008 – Meitheamh 2014

Foinse: Iarscríbhinn A, Fíor A5

- 2.35** Tá athrú mór tagtha ar chomhdhéanamh airgead agus sócmhainní airgeadais an Stáitchiste le blianta beaga anuas. Ag deireadh 2008, bhí siad ar fad nach mór á sealbhú i bhfoirm taiscí ag an mBanc Ceannais. Fabhraíonn iarmhéideanna den sórt sin ús ag an ráta Meáninnéacs Euro Thar Oíche (EONIA). Ag deireadh an Mheithimh 2014, ba ionann an EONIA agus 0.336%. I Meitheamh 2014, chuir an Banc Ceannais Eorpach caidhp ar iarmhéideanna an Stáitchiste a n-íoctar luach saothair orthu ag EONIA.
- 2.36** Bhí thart ar 79% (€18.5 billiún) in airgead tirim agus i sócmhainní airgeadais eile a bhí á sealbhú ag deireadh 2013 ar fáil don Stát láithreach nó ar ghearrfhógra. Ní raibh nótaí ráthaithe na Gníomhaireachta Airgeadais do Thithe de €3.7 inréadaithe go héasca. I gcás €1.4 billiún a úsáidtear chun comhthaobhacht a chuirtear ar taisce le contrapháirtithe díorthacha faoi shocrúithe tacaíochta creidmheasa a mhaoiniú, cé nach bhfuil siad inréadaithe go héasca, tugtar luach airgid dóibh a léiríonn athruithe i margadhluach na ndíorthach bainteach nó de réir mar a théann na díorthaigh in aibíocht.¹
- 2.37** Infheistíonn an NTMA iarmhéideanna airgid atá ar fáil freisin i dtaiscí bainc gearrthéarmacha (lena n-áirítear taiscí comhthaobhaithe²) agus i mBillí stáitchiste Neamh-Éireannach. Saothraíonn na hinfeistíochtaí sin ráta toraidh níos airde ná EONIA ach d'fhéadfadh riosca níos airde a bheith ag baint leo freisin.
- 2.38** Ag deireadh an Mheithimh 2014, bhí beagnach 23% airgead tirim agus sócmhainní airgeadais eile infheistithe ag an NTMA (€5.8 billiún) i gcomhaontuithe athcheannaigh droim ar ais trí-pháirtí le hinstiúidí airgeadais.³ Déanann gníomhaire tríú páirtí (Euroclear) na hidirbhearta lena n-áirítear socraíocht, leithdháileadh comhthaobhachta agus feidhmeanna eile a riaradh. Cuirtear taiscí comhthaobhaithe i gcrích den chuid is mó anois trí chomhaontuithe trí-pháirtí. Ag deireadh an Mheithimh 2014, is 70 lá (53 lá má chuirtear taiscí comhthaobhaithe san áireamh) an meánaibíocht ualaithe foriomlán atá fanta ar na comhaontuithe sin.

1 Tá sé sin glan ar chomhthaobhacht breactha de €2.3 billiún agus comhthaobhacht faighte ó NAMA (€802 milliún), IBRC (€102 milliún) agus go dtí contrapháirtithe eile (€44 milliún).

2 D'fhoill riosca creidmheasa contrapháirtí a bhainistiú, faigheann an NTMA comhthaobhacht cosúil le bannaí Rialtais ar airgead a chuirtear ar taisce.

3 Is ionann comhaontú athcheannaigh droim ar ais agus i gcás ina gceannaíonn páirtí amháin sócmhainn ó pháirtí eile agus geallann sé an tsócmhainn a dhíol ar ais chuig an dara páirtí ar dháta sa todhchaí.

Conclúidí

- 2.39** Is iasachtaíocht charnach an chomhpháirt is mó d'fhiachas ginearálta an Rialtais arna gabháil ar láimh ag an NTMA thar ceann an Stáit, dá dtagraítear mar ollfhiachas náisiúnta. Tháinig méadú glan €36 billiún air sin (22%) in 2013, mar gheall go príomha ar eisiúint nótaí ráta comhlúthach chun teacht in ionad na nótaí gealltanais (€25 billiún) agus na hiasachtaíochta chun easnamh an Státchiste a mhaoiniú (€11.5 billiún).¹
- 2.40** Ag deireadh an Mheithimh 2014, bhí an t-ollfhiachas náisiúnta ardaithe go dtí €204 billiún, suas 3% ó dheireadh na Nollag 2013. Is fiachas gearrthéarmach breise agus bannaí Rialtais an chúis atá le formhór an ardaithe.
- 2.41** Measann an NTMA go raibh an meánchostas ualaithe a bhain le fónamh an ollfhiachais náisiúnta ag díreach faoi bhun 4% ag deireadh an Mheithimh 2014. Bhí thart ar 88% den ollfhiachas náisiúnta ag rátaí seasta, lena n-áirítear fiachas inar gabhadh fálú ar láimh. Bhí an chuid eile den fhiachas ag rátaí úis comhlúthacha.
- 2.42** Ag deireadh 2013, bhí airgead tirim agus sócmhainní airgeadais eile ar luach €23.6 billiún i seilbh an NTMA. Faoi dheireadh an Mheithimh 2014, bhí sé sin ardaithe go dtí díreach faoi bhun 8% go dtí €25.4 billiún. Níl aon teorainn airgeadaíochta sonrach socraithe ag an Aire Airgeadais maidir leis an méid airgid agus sócmhainní airgeadais a bheidh á gcothabháil ag an NTMA. Dúirt an NTMA, d'fhonn muinín infheisteoirí a spreagadh agus i gcomhréir le bainistíocht riosca leachtachta stuama, go bhfuil sé mar aidhm aige faoi láthair airgead tirim agus sócmhainní leachtacha eile a chothabháil a bheidh ar coibhéis ar a laghad le dhá mhí dhéag riachtanais maoinithe an Státchiste.
- 2.43** Tá athrú suntasach tagtha ar an mbealach a dhéantar iarmhéideanna an Státchiste a shealbhú agus táthar ag bogadh ó iarmhéideanna a shealbhú sa Bhanc Ceannais, agus táthar ag infheistiú anois in ionstraimí a thabharfaidh toradh níos airde (ach riosca níos airde freisin). In ainneoin sin, tá an toradh ar airgead agus sócmhainní gaolmhara níos ísle ná an meánchostas iasachtaíochta. Mar thoradh air sin, tá costas ag baint le leibhéil arda iarmhéideanna airgid a choinneáil.

¹ Baineann an t-iarmhéid le laghdú €0.5 billiún i ngeall ar laghdú in airgead tirim agus ar sócmhainní airgeadais eile agus roinnt cúinsí eile.

Iarscríbhinn A

Fíor A1 Iasachtaíocht charnach ag parluachanna infhuascailte, ag deireadh na bliana 2008 go dtí 2013 agus deireadh an Mheithimh 2014^a

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Meith- 2014
	€m	€m	€m	€m	€m	€m	€m
Fiachas meán/fadtéarmach^b							
Bannaí Rialtais	41,863	70,858	90,102	85,310	87,853	111,007	113,207
Maoiniú faoi chlár an AE-CAI ^c	–	–	–	34,629	55,898	66,942	67,622
Fiachas meán/fadtéarmach eile	483	670	673	673	772	772	892
Fiachas gearrthéarmach^d							
Fiachas gearrthéarmach	21,783	16,261	6,972	2,920	2,690	2,645	5,727
Fiachas eile							
Iasachtaí ó chistí eile an Stáit ^e	2,605	1,783	1,524	1,696	786	676	788
Scéimeanna coigiltis an Rialtais ^f	5,723	7,396	10,338	11,546	13,483	15,506	16,011
Ollfhiachas Náisiúnta	72,457	96,968	109,609	136,774	161,482	197,548	204,247

Foinse: Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

Nótaí: a Ní dhearnadh iniúchadh ar fhiigiúirí deireadh an Mheithimh 2014.

b Aibíochtaí tosaigh de bhreis is bliain amháin.

c Luaitear na hiarmhéideanna glan ar idirbhearta fálaíthe airgeadra.

d Aibíochtaí tosaigh de bhliain amháin nó níos lú.

e Baineann an phríomhghné den iasachtaíocht seo le Ciste Bhanc Taisce an Phoist.

f Aibíochtaí suas le deich mbliana.

Fíor A2 Clár an AE-CAI de thacaíocht airgeadais d'Éirinn, Nollaig 2013 agus deireadh Mheithimh 2014^a

Iasachtóir	Nollaig 2013		Deireadh-Meitheamh 2014 ^b	
	€m	Meántearma (blianta) ^c	€m	Meántearma (blianta) ^c
CAI	22,528	7.3	22,380	7.3
EFSF ^d	17,881	20.7	17,881	20.7
EFSM	21,700	12.4	22,500	12.3
Iasachtaí déthaobhacha ^e	4,833	7.5	4,861	7.5
Iomlán	66,942		67,622	

Foinse: Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

Nótaí: a Tá an dliteanas gan íoc ag deireadh an Mheithimh 2014 difriúil ón tsuim a tarraingíodh anuas i ngeall ar éifeachtaí na n-ionstraimí fálaíthe in ionad riosca airgeadra fálaíthe, gluaiseachtaí sa ráta malairte agus coigeartú i gcomhair eisiúint faoi phar. Luaitear na hiarmhéideanna glan ar idirbhearta fálaíthe airgeadra.

b Ní dhearnadh iniúchadh ar fhiigiúirí deireadh an Mheithimh 2014.

c Meántearma ualaigh ó dháta na tarraingthe anuas.

d Taispeántar fiigiúirí an EFSF glan ar chorrach réamhíoctha de €530 milliún. Dheimhnigh an NTMA i Meitheamh 2014 go ndéanfar €485 milliún den chorrach a réamhíocadh a aisíoc le hÉirinn in 2016. Ba é an dliteanas comhiomlán iomlán lena n-áirítear an corrlach réamhíoctha ag deireadh an Mheithimh 2014 ná €68.15 billiún.)

e Is leis an Ríocht Aontaithe, an Danmhairg agus an tSualainn atá na hiasachtaí déthaobhacha.

Fíor A3 Próifíl aibíochta iarmharaf bannaí rialtais, ag deireadh na bliana 2008 go dtí 2013 agus deireadh an Mheithimh 2014^a

	Faoi 5 bliana €m	5 go 10 mbliana €m	Os cionn 10 mbliana €m	Iomlán €m
2008	15,931	11,857	14,075	41,863
2009	25,687	29,296	15,875	70,858
2010	28,298	53,520	8,284	90,102
2011	33,670	43,356	8,284	85,310
2012	30,548	44,733	12,572	87,853
2013	32,490	40,656	37,861	111,007
Deireadh-Meitheamh 2014	35,898	39,488	37,821	113,207

Foinse: Gnómhachaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

Nóta: a Ní dhearnadh iniúchadh ar fhiigiúirí deireadh an Mheithimh 2014.

Fíor A4 Próifíl aibíochta iarmharaf fiachais gearrthéarmach, ag deireadh na bliana 2008 go dtí 2013 agus deireadh an Mheithimh 2014^a

	Níos lú ná mí amháin €m	Idir mí amháin agus trí mhí €m	Idir trí agus sé mhí €m	Os cionn sé mhí €m	Iomlán €m
2008	3,880	5,518	5,803	6,582	21,783
2009	4,561	8,628	2,913	159	16,261
2010	2,186	3,286	1,392	108	6,972
2011	2,796	106	18	–	2,920
2012	1,147	1,417	93	33	2,690
2013	445	747	1,428	25	2,645
Deireadh-Meitheamh 2014	2,288	3,305	9	125	5,727

Foinse: Gnómhachaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

Nóta: a Ní dhearnadh iniúchadh ar fhiigiúirí deireadh an Mheithimh 2014.

Fíor A5 Airgead Tirim agus sócmhainní airgeadais eile, ag deireadh na bliana 2008 go dtí 2013 agus deireadh an Mheithimh 2014^a

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Deireadh-Meitheamh 2014
	€m	€m	€m	€m	€m	€m	€m
Cuntas Státchiste sa Bhanc Ceannais	21,269	21,026	11,399	13,099	15,280	4,432	4,907
Cuntas Fuascailte Seirbhísí Caipitiúla	—	—	600	—	—	—	53
Nótaí ráthaithe na Gníomhaireachta Airgeadais do Thithe	—	—	3,585	3,848	3,982	3,704	3,547
Taiscí bainc	790	790	580	30	2,680	3,679	3,928
Taiscí comhthaobhaithe	—	—	—	—	340	7,389	2,261
Billí státchiste Neamh-Éireannach	—	—	—	—	1,045	3,041	3,665
Maoiniú comhthaobhach le haghaidh comhaontuithe tacaíochta creidmheasa	—	—	—	715	523	1,356	1,244
Comhaontuithe athcheannaigh droim ar ais le trí pháirtí	—	—	—	—	—	—	5,765
Iomlán an airgid thirim agus na sócmhainní airgeadais	22,059	21,816	16,164	17,692	23,850	23,601	25,370

Foinse: Gníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta

Nóta: a Ní dhearnadh iniúchadh ar fhigiúirí deireadh an Mheithimh 2014.

